

*Corresponding author:

Dr. omar amin abdulabbas

University: Baghdad university

College: collage of languages

Email:

omar.a@colang.uobaghdad.edu.iq**Keywords:**

Student Translation problem ,
Iraqi Persian Language
Department, Legal
Translation, Literary
Translation.

ARTICLE INFO**Article history:**

Received 6 Mar 2022

Accepted 19 May 2022

Available online 1 July 2022

A Problematic Study of Translation of Study Texts by Students of the Last stage in the Department of Persian Language and Literature in Iraq Case study: Literary and Legal Translation

A B S T R U C T

Translation is a university discipline that is taught in all universities around the world, especially in the faculties of humanities. The importance of this field of study is increasing, especially in the age of global communication. This course is taught in the faculties of literature and languages, and as an independent department in some universities. The field seeks to provide theoretical and practical training for students in the specialized field they are studying; Prepare and familiarize them with the requirements of specialized translation, so that they can eventually gain the required language proficiency. The main idea of studying translation is to achieve the correct transfer from one language to another, without which it is a wrong process and needs to be criticized, so it loses its scientific value. This course is divided into four types in the Department of Persian Language and Literature, Faculty of Languages, University of Baghdad, two of which are political translation and scientific translation in the third year, and literary translation and legal translation in the last (fourth) year.

© 2022 LARK, College of Art, Wasit University

DOI: <https://doi.org/10.31185/>

دراسة إشكالية ترجمة طلبة المرحلة الأخيرة في قسم اللغة الفارسية وآدابها في العراق للنصوص الدراسية (الترجمة الأدبية والقانونية انموذجاً)

م.د. عمر امين عبد العباس / جامعة بغداد – كلية اللغات - قسم اللغة الفارسية

الخلاصة:

الترجمة هي تخصص جامعي يتم تدريسه في جميع الجامعات حول العالم، وخاصة في كليات العلوم الإنسانية. تتزايد أهمية هذا المجال من الدراسة ، لا سيما في عصر الاتصال العالمي. يتم تدريس هذا المقرر في كليات الآداب واللغات ، وكقسم مستقل في بعض الجامعات. يسعى المجال إلى توفير التدريب النظري والعملي للطلاب في المجال التخصصي الذي يدرسونه ؛ إعدادهم وتعريفهم بمتطلبات الترجمة المتخصصة ، حتى يتمكنوا في النهاية من اكتساب الكفاءة اللغوية المطلوبة. الفكرة الأساسية في دراسة الترجمة هي تحقيق النقل الصحيح من لغة إلى أخرى ، والتي بدونها تكون عملية خاطئة وتحتاج إلى نقد ، فتفقد قيمتها العلمية. تنقسم هذه المادة الدراسية إلى أربعة أنواع في قسم اللغة الفارسية وآدابها ، كلية اللغات ، جامعة بغداد ، اثنان منها ترجمة سياسية وترجمة علمية في السنة الثالثة ، وترجمة أدبية وترجمة قانونية في السنة الأخيرة (الرابعة). بحث الباحث في هذه الدراسة ؛ المشكلات التي يواجهها الطلاب في المرحلة الرابعة لهذين النوعين من الترجمة ، مع اقتراح الترجمة الصحيحة ؛ لكل عبارة وتحليل الأخطاء وأسبابها.

الكلمات المفتاحية: دراسة إشكالية الترجمة، قسم اللغة الفارسية في العراق، الترجمة القانونية، الترجمة الأدبية

چکیده

مترجمی رشته تحصیلی دانشگاهی هست که در تمامی دانشگاه های دنیا مخصوصاً دانشکده های علوم انسانی آن تدریس می شود. اهمیت این رشته تحصیلی به ویژه در عصر ارتباطات جهانی در حال افزایش است. این واحد درسی در دانشکده های ادبیات و زبانها تدریس می شود، و به عنوان گروه مستقل در بعضی از دانشگاه هاست. این رشته در پی آن است که آموزش های تئوری و عملی را برای دانشجویان در محدوده تخصصی که در حال تحصیل هستند؛ آماده و آنها را با الزامات ترجمه تخصصی آشنا کند، تا در نهایت بتوانند تسلط زبانی مورد نیاز را کسب کنند.

ایده اصلی تحصیل در رشته مترجمی، دستیابی به انتقال صحیح از زبانی به زبان دیگر است و بدون آن فرآیند نادرست محسوب می شود و نیاز به نقد دارد، بنابراین ارزش علمی خود را از دست می دهد.

این واحد درسی در گروه زبان و ادبیات فارسی دانشکده زبان ها دانشگاه بغداد، چهار نوع تقسیم می شود که دو نوع آن ترجمه سیاسی و ترجمه علمی در سال سوم، و ترجمه ادبی و ترجمه قانونی (حقوقی) در سال اخیر (چهارم) تدریس می شوند. نگارنده در پژوهش حاضر؛ مشکلات پیش روی دانشجویان سال اخیر (چهارم) در این دو نوع از ترجمه را بررسی کرده، و ضمن ارائه ترجمه صحیح؛ برای هر عبارت مورد نظر به بررسی تحلیلی اشتباهات و علل آن پرداختیم.

کلیدواژه ها : آسیب شناسی ترجمه دانشجویان، گروه زبان فارسی عراق، ترجمه قانونی (حقوقی)، ترجمه ادبی.

مقدمه

با مطالعه عمیق تخصص ترجمه و انواع آن در گروه های علمی؛ دانشجو متوجه می شود که این فقط یادگیری لغات و اصطلاحات جدیدی از یک زبان خارجی نیست، بلکه علم گسترده ای است که آنها را به سمت توسعه توانایی فکری خود و در برخورد با فرهنگ جدید و جامعه بین المللی دیگر به سطح علمی گسترده تری سوق می دهد.

امروزه ترجمه به یک دانش جامع و سایر علوم تبدیل شده و جزء لاینفک الزامات پژوهشی این علوم شده است. "در مطالعات ترجمه رشته های گوناگونی همچون زبان شناسی، مطالعه ادبی، تاریخ، مردم شناسی، روان شناسی و اقتصاد به میان آمد" (صلحجو، 1393 : 2).

نوآوری ترجمه ماشینی در سال های اخیر از طریق سایت های جستجوی بین المللی نشان دهنده اهمیت ترجمه در برقراری ارتباط همه مردم با یکدیگر است، به ویژه با حضور توسعه فناوری و اطلاعاتی که با هدف خدمت به بشریت و تقویت روابط بین کشورها روز به روز در حال گسترش است.

در عراق، به ویژه در دانشکده زبانها دانشگاه بغداد، به دنبال توسعه واحد ترجمه است. پس از اینکه قبلاً یک موضوع جامع بود؛ در سال های اخیر در تمام بخش های دانشکده به چهار نوع سیاسی، علمی، قانونی (حقوقی) و ادبی تقسیم شده، علاوه بر "درآمدی بر ترجمه"، به عنوان مقدمه ای برای آشنایی دانشجو با روش ها و انواع ترجمه و آموزش ترجمه متون. بنابراین فارغ التحصیلان این گروه ها نسبت به سال های گذشته بیشترین توان علمی را برای فعالیت در زمینه ترجمه چه در حوزه های دولتی و چه غیردولتی دارند. ما از طریق آموزش تخصصی ترجمه و انواع آن در گروه، به دانشجویان خود اطمینان و تایید دادیم که با وجود بسیاری از تخصص های علوم انسانی دانشگاهی در عراق، ترجمه برای دانشجویان کشورهای مختلف جهان جذابترین است، زیرا نه تنها در عراق بلکه در تمام کشورهای جهان موفق ترین روش علمی در بازار کار است.

زبان فارسی در ایران، تاجیکستان و افغانستان زبان رسمی است، بنابراین رسیدن به تسلط زبانی در زبان فارسی برای تسهیل ارتباط با بیش از 125 میلیون نفر 1 که مجموعاً جمعیت این کشورها است، ضروری شده است.

استادان دانشکده زبانها می دانند که نتایج آموزشی در این دانشکده مستلزم فارغ التحصیلانی است تسلطی بر زبان خارجی دارند تا بتوانند در خدمت به جنبش ترجمه در عراق، که مسئولیت آسانی نیست، کمک کنند. از این جهت؛ توجه به روش تدریس واحد ترجمه و انواع آن برای تهیه مترجمان حرفه ای در این گروه ضروری شد.

و به منظور حمایت از تلاش های ریاست گروه برای ارتقای سطح علمی دانشجویان سال اخیر از یک سو و تشخیص مشکلاتی که آنها در امر ترجمه با آن مواجه می شوند، نگارنده می بیند که روش های جذب دانشجویان را متنوع شود و آنها نیز به تلاش مضاعف تر غیب شود.

1. (ر.ک : اللغة الفارسیة / <https://ar.wikipedia.org/wiki/>)

از این رو، مسئولیت بزرگی در تدریس واحدهای ترجمه و پیگیری مستمر سطح دانشجویان برای اطمینان از درک آنها از واژگان و اصطلاحات فارسی به وجود می آید، که در نمره زبانی او منعکس می شود و می تواند اعتماد به نفس خود را برای برقراری ارتباط با دیگران و غلبه بر موانع ترس ایجاد کند.

ترجمه تخصصی

ترجمه تخصصی در دوران جنگ اهمیت فوق العاده ای پیدا کرده است و با توجه به گشودگی دانش، نیاز به مترجمان متخصصی که در زمینه تخصصی خود از دقت بالایی برخوردار باشند، افزایش یافته است؛ اما ترجمه متون تخصصی کار دشواری است. ترجمه هر متن تخصصی به خودی خود تجربه آسانی نیست بنابراین ترجمه تخصصی نیاز به آموزش خاصی دارد که با تمام جوانب آن از زبان تخصصی گرفته تا ویژگی و انواع متون آشنا باشد. (الخوری، 2007).

ترجمه در صورتی تخصصی است که نیاز به دانش در رشته های خاص داشته باشد تا این دانش محدود به واژگان خاص و نه سطحی باشد.

بدون وجود ترجمه، درک و آگاهی در بین انسان ها آسان نبود، همانطور که می دانیم هزاران زبان در جهان وجود دارد. از این رو؛ ترجمه به مرور زمان به بهترین پل برای دستیابی به ارتباطات و آشنایی مردم با تمدن ها و فرهنگ های دیگران بدون توجه به نام آنها تبدیل شده و تخصص ترجمه به بی نظیرترین تخصص در ارتباطات برای رسیدن به اهداف بشری تبدیل شده است.

زبان شناس معروف یوجین نایدا معتقد است که ترجمه در صورتی موفق تلقی می شود که به نتایج زیر برسد: باید منطقی باشد.

باید مفهوم و محتوای متن اصلی را بیان کند.

فرآیند ترجمه باید آسان و بدون پیچیدگی باشد.

ترجمه در زبان مقصد پاسخی یکسان در زبان اصلی ایجاد می کند. (نایدا، 1964 : 164).

درک معنای متن اصلی یک مرحله ضروری است که موفقیت فرآیند ترجمه به آن بستگی دارد. با این حال، این درک کار دشواری است زیرا در بسیاری از موارد با ایده ها و اطلاعاتی مواجه می شود که هدف آنها باید به طور واضح و دقت بالا درک شود. مشخص است که هرچه موضوع فنی تر باشد، دانش غیر زبانی بالاتر و نقش فرهنگ لغت کاهش می یابد. بنابراین دانش غیر زبانی را باید از اسناد ارزشمند مربوط به متن اصلی به دست آورد. (بن برینیس، 2015 : 242)

ترجمه تخصصی فرآیند آسانی نیست، بلکه کار پیچیده و گسترده ای است که شامل ده ها رشته می شود و با دقت و تعداد زیادی اصطلاحات، اختصارات و نمادها مشخص می شود و به دنبال دستیابی به اهداف خاصی است که از گفتنمانی به گفتنمان دیگر متفاوت است. (همان منبع قبلی)

درک معنی در ترجمه حرفه ای مسئله مهمی است، زیرا ترجمه راهی برای جایگزینی کلمات یک زبان (زبان اصلی) با کلمات یک زبان دیگر (زبان مقصد) نیست، بلکه باید توانایی اطمینان از اینکه ترجمه ها دارای همان معنی هستند تا به زبان مادری بیان شوند وجود داشته باشد، و اگر مترجم درک مشخصی از آنچه نویسنده متن اصلی نوشته است نداشته باشد، نمی توان او را متخصص در نظر گرفت.

نقش مترجم

بسیاری از مترجمان متون تخصصی علوم انسانی ترجیح می دهند اصطلاحات سنتی رایج در میراث فکری و فرهنگی گذشتگان را به عنوان معادل اصطلاحات تخصصی علوم انسانی به کار برند. به نظر می رسد این شیوه بدان سبب اتخاذ می گردد که متن ترجمه شده و مفاهیم علمی مندرج در آن به ذهن مخاطبان نزدیکتر شود. متن ترجمه شده ای که اصطلاحات و واژگان آن کاملاً بریده و گسسته از گذشته فکری و سنت علمی باشد، کمتر مقبول و مفهوم اهل علم به ویژه پاسداران سنتها واقع شود. (قلی سارلی، 1386 : 22).

رفتار علمی با واژگان در ترجمه تخصصی اغلب کاری است که نیاز به تلاش دارد و ممکن است نیاز به خلاقیت زیادی داشته باشد که باید توسط مترجم انجام شود. بنابراین، باید بر ارتقای سطح زبان مادری مترجم تمرکز کرد و دائماً برای جستجوی اصطلاحات جدید و به دست آوردن یک نتیجه زبانی خوب تلاش کرد.

این ما را به سؤال بعدی هدایت می کند؛ آیا مترجم باید اطلاعات مربوط به ریشه متون خارجی را به دست آورد؟ پاسخ با توجه به نظرات مختلف متخصصان، این وظیفه مترجم است که کلیه اطلاعات مربوط به متن اصلی از جمله ماهیت نوشته خود و ارتباط آن با سایر اسناد را در اختیار مترجم قرار دهد و جزئیات دقیق سند یا متن را به دست آورد تا به ترجمه قابل قبولی برسیم.

چالش های ترجمه تخصصی

ترجمه تخصصی با ویژگی هایی متفاوت با سایر روش های ترجمه همراه بوده است و برخی از آنها، به ویژه مترجمان حرفه ای، آن را روشی خسته کننده توصیف کرده اند که باید محدود شود و به طور کامل همه چیز مربوط به زبانی که ترجمه به آن انجام می شود، در بر گیرد. "چرا که افزون بر چالش های رایج در ترجمه متون تخصصی تبعات قانونی و حقوقی سنگینی در پی دارد. برای مثال؛ شاید

کوچکترین لغزش و بی دقتی در ترجمه انواع قراردادهای، توافق نامه ها، طرح های سرمایه گذاری و غیره، خسارت های جبران ناپذیری برای یکی از طرفین به همراه داشته باشد" (باغجری و دیگران، 1396 : 37).

مترجم در حین انجام فرآیند ترجمه با مشکلاتی مواجه می شود، زیرا ممکن است مشکل از کتاب منبعی باشد که متن از آن منتقل شده است. این مشکلات با توجه به ماهیت آنها متفاوت است، به عنوان مثال، عدم وضوح در جملات یا نحوه چاپ آنها، یا اشتباه در نگارش متنی که باید ترجمه شود، یا متن حاوی اشتباهات دستوری، یا عدم وجود مراجع مورد نیاز مترجم.

مشکل اساسی و پیچیده مترجم متون تخصصی یافتن معادل و ازگانی برای مفاهیم و اصطلاحاتی است که در فرهنگ لغت‌های تخصصی، برابریایی مختلف و ناهمگون برای آنها ارائه شده است و رعایت تمام خصوصیات معنایی و ازگان و اصطلاحات، در ترجمه و برابریایی آنها به چشم نمی خورد (همان : 40).

بنابراین مترجم باید به دنبال دانستن اصطلاحات معادل دقیق اصطلاح در زبان مقصد باشد تا ترجمه برای گیرنده صحیح و منطقی باشد.

برخی از متخصصان یافتن معادل دقیق متن ترجمه شده را دشوار می دانند، اما غیرممکن نیست، برخی دیگر تقریباً غیرممکن و برخی دیگر آن را غیرممکن می دانند. "معادل دقیق البته غیر ممکن است، هیچ مترجمی نمی تواند ترجمه ای ارایه بدهد که معادل متن اصلی باشد. ترجمه از لحاظ ریتم، نمادگرایی آوایی جناس و تلویحات فرهنگی معادل متن اصلی نخواهد بود، چنین معادل هایی حتی هنگام دگر نویسی در یک زبان واحد هم ممکن نیست، همیشه تا حدودی کاهش اطلاعات وجود دارد" (شریعتی، 1378 : 27).

چالش دیگری این است که انتقال زبانی مطالب درسی تخصصی باید با ساختار منطقی زبان عربی که زبان مادری است مطابقت داشته باشد تا برای گیرنده قابل قبول باشد. زیرا مشکل اصلی در ترجمه تخصصی، فراوانی اصطلاحات مربوط به خود معنا نیست، بلکه انتقال ساختار فارسی به عربی است و این در سطح معنایی و نحوی مشهود است.

روش تدریس ترجمه در گروه

قبل از پرداختن به مبحث روش های آموزش ترجمه تخصصی در گروه زبان فارسی، باید نگاهی به این گروه بیندازیم و خواننده را با آن آشنا کنیم.

گروه زبان فارسی در سال (1969 میلادی) (1348 شمسی) توسط استاد فقید دکتر حسین علی محفوظ در دانشکده ادبیات دانشگاه بغداد تأسیس شد. این گروه یکی از رشته های گروه شرق شناسی دانشکده ادبیات بود که نیز شامل رشته های زبان ترکی و عبری است. سپس این رشته ها جدا شده و سه گروه تکمیل و با تأسیس دانشکده زبانها در سال (1987 میلادی) (1366 شمسی) به این دانشکده زبان منتقل شد. در سال (1994 میلادی) (1373 شمسی) رشته تحصیلات تکمیلی در این گروه افتتاح شد. که در آن گروه بسیاری از دارندگان مدرک تحصیلات تکمیلی در دکترای، کارشناسی ارشد و دیپلم عالی فارغ التحصیل شدند.

در حال حاضر، ریاست این گروه و اساتید آن؛ به دنبال توسعه در زمینه آموزش و پژوهش در زبان و ادبیات فارسی در سطوح محلی و بین المللی است تا آموزش یکپارچه زبان و ادبیات فارسی را برای دانشجویان در عراق فراهم کند. این مسئله در نهایت منجر به توسعه برنامه ها و واحدهای درسی از جمله واحد ترجمه می شود.

ترجمه ادبی

ترجمه ادبی با ترجمه عمومی بنا به سخن (میشل ریفاتیر) محقق حوزه مطالعات زبانی تفاوت دارد چرا که نشانه های متعددی از این اختلاف را بیان می دارد که مهمترین آن شیوه های به کارگیری زبان است و بر این امر تأکید دارد که وظیفه مترجم ادبی در محقق ساختن اثر زیبایی شناسی زبان هدف نهفته است (شولت و همکار، 1922 : 69).

ترجمه ادبی به ترجمه ای گفته می شود که از طریق آن مترجم متنی را به سبک ادبی از زبانی به زبان دیگر منتقل می کند که مستلزم آشنایی مترجم با فرهنگ و تاریخ زبان مبدأ و داشتن تخصص خلاقانه در نوشتن است. او می تواند متنی را که ترجمه می کند به شکلی وسیع فرموله کند که خواننده را متقاعد کند. همچنین صداقت در انتقال متن امر مهمی است زیرا اضافه و عدم آن مردود است. این ترجمه با توجه به ژانر ادبی متفاوت است، ترجمه داستان با ترجمه رمان و ترجمه شعر با ترجمه نمایشنامه متفاوت است. از این منظر، ترجمه متون ادبی باید دقیق باشد و نیازمند کتاب هایی برای توضیح اصطلاحات شعری و روایی است تا اعتبار معنای کلمه مشخص شود.

در عین حال از نظر اکثریت نظریه پردازان ترجمه و نیز اهل ترجمه، ترجمه متون شکل محور در مجموع دشوارتر قلمداد شده است زیرا ایجاد معادل برای شکل دشوارتر از ایجاد معادل برای محتواست. علت از یک سو آن است که عناصر شکل به رغم همانندیهای عامشان در زبانهای گوناگون، در هر زبان تعیین خاص خود را دارند. برای مثال شعر کلاسیک فارسی و انگلیسی، هر دو از قالبهای وزنی کامل برخوردارند اما تعیین قالبها در این دو زبان یکسان نیست، و به زبان ساده تر وزن شعر کلاسیک فارسی و انگلیسی کاملاً بر هم منطبق نیستند. از سوی دیگر بسیاری از عناصر شکل، در نهایت تابعی از نوع نگاه و قابلیت های نویسنده اند و از این منظر ظرفیتهای کلی آنها در هر متن، تعیین خاص و فردی پیدا می کنند.

این دو ویژگی، تبیین پذیری شکل متن را، در مقایسه با تبیین محتوا، به مراتب دشوارتر می‌کند و به تبع، ایجاد معادل برای شکل متن مبدأ را با دشواری بیشتر روبه‌رو می‌سازد. نتیجه آنکه ترجمه متون شکل محور، در قیاس با متون محتوا محور پیچیده‌تر و نیازمند دقت و نیز قابلیت‌های بیشتری می‌باشد (برکت، 1386: 32).

کار ادبی مستلزم حساسیت روی صورت و محتوا هر دو است و این حساسیت ممکن است باعث شکل گرفتن چندین ترجمه بشود که هر کدام از آنها بر جنبه‌ای از متن اصلی تاکید کند. درک این امر ساده است که آنچه ممکن است در شرایطی بهترین باشد، در شرایط دیگر ممکن است نامناسب باشد. (شریعتی، 1387: 28).

این امر ما را به پرداختن به برجسته‌ترین ویژگی‌های این نوع ترجمه، از جمله دشواری پیش روی مترجم سوق می‌دهد، زیرا او نمی‌تواند کلمات یکسان و واژگان مناسب برای انتقال همان اطلاعات یا عمق فنی به خواننده بیابد. در اینجا مانعی برای لذت بردن از آثار ادبی و نوشته‌های خلاقانه بهترین نویسندگان به زبان اصلی است.

متون ادبی در استفاده پیشنه‌های از زبان غالب هستند. بنابراین، از معنانشناسی اشباع شده است، زیرا بسیاری از محققان می‌گویند که این معنانشناسی در متون به زبان علمی یا زبان گردش روزانه خنثی است (برامکی، 2013: 7).

از سوی دیگر، متخصصان تاکید می‌کنند که خطرناک‌ترین چیزی که پیش روی ترجمه ادبی است، ترجمه تحت اللفظی متون است. این به معنای از بین رفتن ویژگی‌های متن ادبی به دلیل تناسب با این متون است و به همین دلیل، ترجمه ادبی موضوع مناقشه بین متخصصان و محققان ترجمه در جهان خواهد ماند.

ترجمه قانونی

اگر بخواهیم ترجمه قانونی را بدانیم، صرفاً یکی از رشته‌های مهمی است که شامل ترجمه اسناد، قراردادها، اوراق و اسناد حقوقی مربوط به دادگاه‌ها و ادارات حقوقی رسمی و غیر رسمی کشور است. "استفاده از متون حقوقی سایر کشورها برای پیشرفت حقوق ما امری حیاتی است و در این زمینه ترجمه آنها اهمیت پیدا می‌کند. ترجمه‌ای درست و علمی، باید مبانی این کار رعایت شده و اصول مربوط به کار گرفته شوند" (عادل و همکار، 1397: 301).

و به دلیل شرایط فعلی که دنیا شاهد آن بوده است تقاضا برای فعالیت شرکت‌های بین‌المللی در زمینه‌های سرمایه‌گذاری افزایش یافته است که بدون شک نیاز به اتکا به مترجمان واجد شرایط برای ترجمه اسناد و قراردادها دارد و در اینجا نیاز به ترجمه حقوقی به یک نیاز ضروری تبدیل شده است.

این نوع از انواع ترجمه مستلزم آشنایی کامل مترجم با مواد قانون و اصطلاحات خاص آن است. علاوه بر لزوم آشنایی وی با قوانین و روش‌های ترجمه، امکان ترجمه اسناد رسمی با ترجمه عالی و تخصصی مورد نیاز را نیز دارد.

ترجمه هر گونه متن فنی با چالش‌های ترم شناختی خاصی روبرویند که چه بسیار با جستاری استنادی یا پرسش از کارشناسان رفع می‌گردند. اما ترجمه حقوقی بادشواریهای بسیار جدیتری همراه است، چرا که ترجمه این گونه متون، تبعات حقوقی در پی دارد. (صدرزاده، 1390: 77).

دانش تخصصی حقوقی، پایگاه اصلی در چارچوب دستیابی به ترجمه دقیق هر آنچه که به ترجمه حقوقی مربوط می‌شود، مستلزم زمان طولانی تحقیق و بررسی علمی است. در طول فرآیند ترجمه، مهارت‌های زیادی ظاهر می‌شود، زیرا اسناد حقوقی نیاز به آمادگی کامل حرفه‌ای مترجم دارد، زیرا او در برابر پروژه‌های حقوقی متعدد با چالش‌های جدی مواجه خواهد شد. در برخورد با متون حقوقی، جایی برای اشتباه وجود ندارد، زیرا وقوع هر اشتباهی به معنای درک نادرست گیرنده و دادن اطلاعات نادرست است. ترجمه حقوقی همواره با موانع بی‌شماری روبرو بوده و تاریخ حقوق همیشه با اشتباهات مشهوری ثبت شده است. چرایی این خطاها را بایست از سویی در ناکارآمدی و کاستیهای ابزار ترجمه، به ویژه ندرت و نابسندگی لغتنامه‌ها جست (همان منبع: ص 82) تفاوت در اصطلاحات و فرهنگ‌های حقوقی از یک کشور به کشور دیگر مهم‌ترین مشکل است، زیرا هر زبان در رویکرد خاصی تخصص دارد که از طریق آن چارچوب‌های قانونی و دارایی‌های فرهنگی کشور مربوطه تولید می‌شود.

روش‌شناسی تدریس

روش تدریس از جمله قوانین برنامه آموزشی مورد نیاز است و نقطه پیوند مهمی بین واژگان برنامه درسی و دانشجو است و مدرس دانشگاهی در فرآیند تدریس اصلی محسوب می‌شود. همانطور که می‌دانیم تدریس روشی است که اساتید در ارائه مطالب در کلاس استفاده می‌کنند و از استاد به استاد دیگر متفاوت است.

لازم است انگیزه در این روش علمی متعادل بوده و در ارتقای سطح تحصیلی دانشجویان تأثیر مثبت داشته باشد. "پس در فهم تدریس با استفاده از مفاهیم مطرح در مراکز دانشگاهی، عنایت به پنج مؤلفه آن، اجتناب ناپذیر است: یاددهنده (استاد)، یادگیرنده (دانشجو)، موضوع (محتوا)، موقعیت (فضا) و روش (شیوه و ابزار). صاحب‌نظران چنین تصور کرده‌اند که سه عنصر موضوع، موقعیت و روش در اختیار دو عنصر دیگر، یعنی یاددهنده و یادگیرنده قرار دارند و در بحث از تدریس تلاش کرده‌اند با تحلیل نقش این دو به ارائه دیدگاه خود اقدام کنند" (موسی پور، 2013: 51).

برای موفقیت برنامه درسی باید اشتباهاتی را که دانشجویان مرتکب می‌شوند تشخیص داد و آنها را به صورت علمی راهنمایی و پیگیری کرد. همچنین برای درک هر یک از استانداردهای برنامه درسی، باید از ماهیت خود برنامه درسی پیش برویم تا دانشجویان بتوانند از آن بهره‌مند شوند، زیرا این امر منجر به کاربرد برنامه درسی در کلاس می‌شود.

مفهوم مدرن برنامه درسی به دانشجویان کمک می کند تا شخصیت خود را از نظر علمی و فکری تقویت کنند و شکی نیست که کسی که این نقش تشویق کننده را ایفا می کند استاد است، این امر از طریق توجیهی در تخصص علمی، آگاهی فرهنگی و راهنمایی آموزشی وی انجام می شود تا به جنبه های شناختی و روانی دانشجویان کمک کند. نکته مهم دیگر که مکمل دانش علمی است، کاربرد عملی هر آنچه از برنامه درسی تدریس به دست می آید، که برجسته ترین خروجی فرآیند تدریس علمی است و تأییدی بر این است که تعاملاتی که در مرحله آموزش به نحو شایسته ای انجام شده است.

بررسی اشتباهات ترجمه متون ما در عناوین قبلی در پژوهش حاضر، به ترجمه ادبی و حقوقی و مزیت های هر کدام پرداختیم و در این زمینه به این دو نوع ترجمه به عنوان موضوعات آکادمیک و روش تدریس آنها خواهیم پرداخت، همچنین شناسایی مشکلاتی که دانشجویان در آن قرار می گیرند که تمرکز اصلی در این تحقیق است. قبل از اینکه به اشتباهات دانشجویان بپردازیم، باید روشن کنیم که اشتباه کردن در مرحله آخر تهدیدی برای سطح علمی دانشجو نیست، بلکه گامی برای معرفی استاد به روشی برای ارتقای سطح دانشجو در ترجمه و توسعه فعالیت اوست.

اشتباهات ترجمه ادبی

در این آزمون، از دانشجویان خواستیم که این جملها را ترجمه کنند، و از پاسخ آنها پیدا می شد که اشتباهات زیر وجود دارد: دانشجوی اول فعل را در جمله اول ترجمه نکرده و صفت را به مزرعه گذاشت نه به مرغ. در جمله آخر، عبارت "مرد گرمش شد" را به "مرد خود را گرم کرد" ترجمه کرد! ترجمه عربی دانشجوی دوم ضعیف است، و از برنامه ترجمه گوگل استفاده کرده است. او مانند دانشجوی اول، جمله دوم را به همان ترجمه نادرست به عربی برگرداند.

تعليقات الصف

در این پاسخنامه متوجه می شویم که دانشجو در ترجمه عبارات زیر اشتباه کرده است: خدمت به عربی "حضرتك" اما دانشجو به "خدمتك" ترجمه کرد. این ترجمه تحت اللفظی است. در سؤال بعدی، ترجمه عربی عبارت (نگران خواهد شد) به "من القلق متعبة" در حالی که نگران یعنی بیننده³ است.

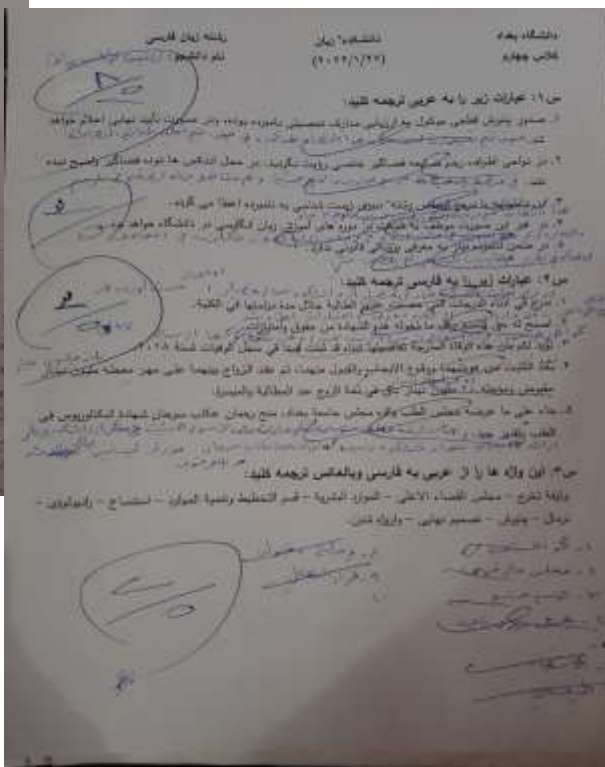
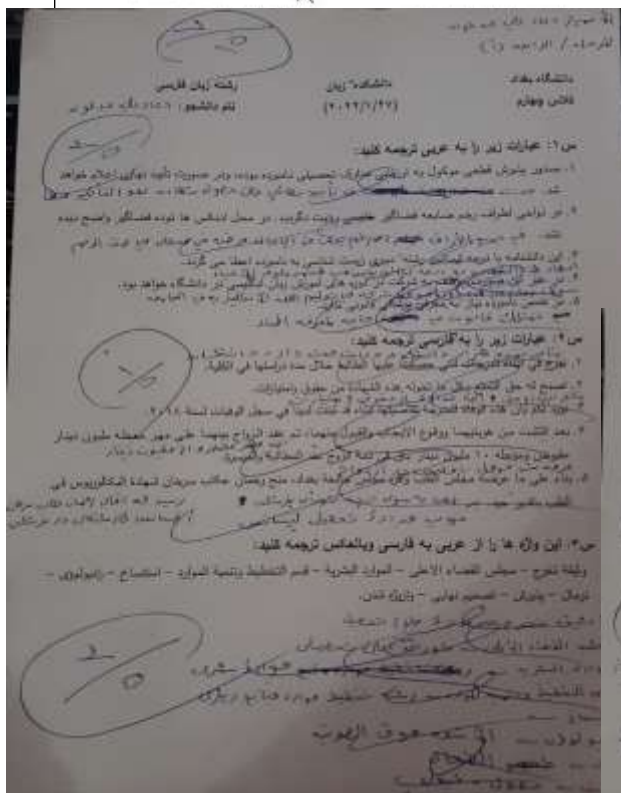
3. ر.ک: فرهنگ فارسی عمید.

در این پاسخنامه متوجه می شویم که دانشجو در ترجمه عبارات زیر اشتباه کرده است: اینجا دانشجو واژه "عرض" را تحت اللفظی ترجمه کرده ، در حالی که آن کلمه به عربی به معنای "تقدیم" است. در جمله بعدی، دانشجو با اسم "شیر" جمله را آغاز کرده و واژه "خانه" را نادیده گرفت. مصدر "صدی پچیدن" نادرست ترجمه کرده، و به این صورت برگرداند .. "اما صدایش را در جنگل شنید!" در سوال دوم، برگرداندن واژه "نگران" نادرست است. همان اشتباه دانشجوی قبلی بود.

اشتباهات ترجمه قانونی (حقوقی)

اشتباهات دانشجو به شرح زیر است: دانشجو واژه "صدور" به فعل ترجمه کرده، و عبارت "تایید نهایی" را تحت اللفظی ترجمه کرده است. عبارت "پزشکی قانونی" به عربی "الطب العدلی"، اما دانشجو به "پزشکان" برگردانده است. در سوال سوم، عبارتها "وثیقه تخرج"، "مجلس القضاء الاعلی" و "الموارد البشرية" را به صورت نادرست ترجمه کرده است.

این پاسخنامه دارای خطاهای زیر است: در سوال 1 : 4 ، دانشجو

عبارت "در غیر این صورت" به "شایان ذکر است" را ترجمه کرده و واژه "موظف" را به عربی "ملتزم" ترجمه نکرده و نادیده گرفته است. سوال بعدی، واژه "الوفاة" به "مرگ" ترجمه شده ، در حالی که این به معنی "الموت" نه "وفاة" در عربی است. سوال اخیر، دانشجو "القضاء" در عبارت "مجلس القضاء الاعلی" به "قوی" را ترجمه کرد ، این ترجمه درست

نیست.

اشتباهات در این پاسخنامه به شرح زیر است:

دانشجو در اینجا عبارت "سوف يتم الحصول" یعنی "به دست خواهد آمد" اضافه کرد در حالی که در اصل متن فارسی نبود. در نکته بعدی همان سوال، دانشجو فعل ابتدای جمله را ترجمه نکرده است. در سوال بعدی، واژه "الوفاة" به "مرگ" ترجمه شده، در حالی که این به معنی "الموت" نه "وفاة" در عربی است. واژه "منح" عربی تحت اللفظی ترجمه شده است. در سوال بعدی، واژه "التخطیط" عربی تحت اللفظی ترجمه شده است، در حالی که این کلمه در فارسی به معنای "برنامه ریزی" است.

نتیجه گیری

نگارنده پس از بررسی پاسخ‌های دانشجویان در آزمون‌های ترجمه ادبی و ترجمه حقوقی، متوجه برخی از مشکلات اساسی شد که به شرح زیر است: برای نگارنده روشن می‌شود که دانشجویان برای کسب اطلاعات به برنامه ترجمه گوگل وابسته هستند و فعل را در جمله عربی در ابتدا قرار نمی‌دهند. دانشجویان بدون تمرکز پاسخ داده‌اند، در حالی که ما به عنوان استاد تاکید می‌کنیم که برای پاسخ دادن عجله نکنند. بروز مشکلاتی که مانع درک مطالب توسط دانشجو می‌شود، مثلاً کمبود واژگان مکمل، عدم آگاهی از روش جستجو در لغت نامه‌ها و ضعف قابل توجه در دستور نگارش از فارسی به عربی و بالعکس.

عدم علاقه به نگارش و ترجمه خوب بدون اشکالات دستوری و املائی، همچنین ضعف در بیان عربی و هماهنگی جمله. نگارنده در پایان؛ به هر دانشجویی که در آینده خود را مترجمی ماهر می‌داند، توصیه می‌کند که لازمه مهارت و تلاش برای یادگیری واژگان جدید در زبان داشته باشد، زیرا زبان مانند دریایی است که هر روز چیز جدیدی در آن ظاهر می‌شود. نکته مهم دیگری که نگارنده خواستار آن است، لزوم تقویت ارتباط دانشجو با زبان عربی با مراجعه به خواندن دستور زبان عربی به منظور تنظیم جملات صحیح و عاری از اشکال دستوری و املائی در هنگام ترجمه از فارسی به عربی است.

منابع و مأخذ عربی و فارسی

- الخوری، شحاده، دراسات في الترجمة والمصطلح والتعريب. دار طلاس للدراسات والترجمة والنشر، دمشق، ج 1، 2007.
- باغجری، کمال و همکاران، واکاوی چالش‌های برابریابی در ترجمه فرهنگی چندزبانه بر اساس ترجمه فرهنگ سه زبانه معجم المصطلحات الاقتصادية والمالية اثر دکتر مصطفی هنی، دوفصلنامه علمی_ پژوهشی پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی، سال 7، شماره 16، 1396.
- برامکی، اوریده، الحرفیه فی الترجمة الادبیة لانطوان برمان (رسالة ماجستير). جامعة وهران، الجزائر، 2013.
- برکت، بهزاد، تحلیل گفتمانی دشواریهای ترجمه ادبی، نشریه ادب پژوهی، شماره 1، 1386.
- بن برینیس، یاسمین، اکتساب المعارف الموضوعية شرط ضروري وكاف (أطروحة دكتوراه). جامعة بن بله، الجزائر، 2015.
- شریعتی، محمد، نکته ای در مورد ترجمه متون ادبی، نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، شماره 6 و 7، 1378.
- صدرزاده، ماندانا، ترجمه حقوقی چالشها ونظریه های معاصر، پژوهش ادبیات معاصر جهان، شماره 62، 1390.
- عادل، مرتضی و همکار، اصول ترجمه متون حقوقی، فصلنامه مطالعات حقوق خصوصی، دوره 48، شماره 2، تابستان 1397.
- قلی سارلی، ناصر، برخی مسائل تخصصی علوم انسانی در ترجمه، سخن سمت، شماره 18، 1384.
- گنترلر، ادوین، نظریه های ترجمه در عصر حاضر، ترجمه علی صلح جو، انتشارات هرمس، تهران، چاپ 2، 1393.
- موسی پور، نعمت الله، تدریس دانشگاهی کدام روش؟ کدام الگو؟، پژوهش های آموزش و یادگیری، شماره 3، 2013.

منابع خارجی

- 1- Schulte, Rainer and John Biguenet, eds, *Theories of Translation: An anthology of essays from .69, p1992Dryden) to Derride. The university of Chicago press, .(19642-Toward a Science of Translating, E.J.brill, leiden, Netherlands). Eugene Nida.*